

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ȚI.

Pe unu an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

O seriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierilor nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrămit.

Nr. 259.

Joi, 21 Noemvre (3 Decemvre.)

1885.

Din cauza S-tei sârbători de Joi, ȋiarul nu va apăre până Vineri sêra.

Brașovă, 20 Noemvre 1885.

Până în momentul de față armistițiul între Sêrbia și Bulgaria încă nu este încheiat și după scirile cele mai noue încheierea lui întâmpină din ce în ce mai mari greutăți. Ceea ce scimă cu siguritate este că, în urma notei colective a puterilor și a intervențiunei speciale austro-ungare, regele Milană și prințul Alexandru au dat ordină armatelor lor de-a sistă inimiciile. Se vede că acestă ordină s'a dată pe timp nedeterminat, căci nicăiri nu se spune, că s'ar fi fixat un termină anumit.

Indată după încetarea ostilităților trebuiau să se începă negocierile pentru stabilirea condițiunilor armistițiului și ale păcii preliminare. Aceste negocieri însă au fost trăgănite trei ȋile întregi și abia erî sêră a primită comanda bulgară o scrisore dela statul maioră generală sêrbescă, în care i se împărtășese, că regele Milană a numit un plenipotențiară pentru stabilirea condițiunilor armistițiului, care va sosi aȋ în Pirotu.

Trăgănarea negocierilor din partea Sêrbiei a produsă mare amărăciune în tabêra bulgară și negreșită că numai acestei trăgănări este a i se mulțami, că patru batalione bulgare au atacat erî dimință pozițiunea sêrbescă dela Vlasina, rumpendă astfel convențiunea privitoare la încetarea ostilităților. Ori dora Bulgarii au voit să se revanșeze pentru atacul ce l'a executat corpul generalului Leșjanin în contra Vidinului totă cu călcarea convențiunei încheiate Sâmbăta trecută în prezența trimisului austro-ungar?

În amândouă casurile acêsta rumpere de faptă a convențiunei memorate, din partea Sêrbilor nu mai puțin ca din partea Bulgarilor, este un rău semnă pentru viitorele negocieri de pace și ceea ce e și mai importantă, ea nu pledeză nicădecum pentru succesul misiunei comitetului Khevenhüller.

Prin pasulă decisivă, ce l'a făcută Austro-Ungaria eșindă din rezervă și oprindă ôstea învingătoare a prințului Bulgarei în calea spre Nișă și Belgradă, s'a inaugurată periodulă ală doilea ală încercăturilor orientale, periodulă conflictelor între marile puteri din cauza ordinei lucrurilor în peninsula balcanică.

Misiunea comitetului Khevenhüller este rău vădută atât în Petersburg, câtă și în Berlină. ȋiarele rusesci sunt de părere, că Khevenhüller n'a lucrată cu învoirea celorlalte puteri și ȋică prin pasulă sêu Austro-Ungaria declară, că vrea să ia parte la luptele viitore! Foile berlinese independente se pronunță contra stăruințelor austriace pentru Sêrbia.

Din Belgradă se anunță, că consiliulă de ministri ar fi decisă a continua rășboiulă cu Bulgaria. Dêr chiar să se învoiescă Sêrbi a încheia pace, ceea ce ne vine mai ușoră a crede, fiindcă au fost bătuti, nisce dificultăți grozave se vor nase la stabilirea condițiunilor.

Prințul Bulgarei a formulată condițiunile sale, cari se resumă în următoarele: a) Deșertarea Bulgarei de trupele sêrbesci, b) garantarea deplinei integrități a teritoriului bulgară, c) plata unei despăgubiri de rășboi din partea Sêrbiei,

d) recunoscerea uniunei bulgare. O telegramă mai nouă ne asigură, că Bulgarii nici nu voiesc să negocieze asupra armistițiului până ce trupele sêrbesci nu vor deșerta districtulă Vidinului.

Evenimentele au intrată în adăr într'un stadiu foarte amenințator. Mai apare acum pe scenă și Turcia cu comisarii sêi. Anglia s'a separată de celelalte puteri și... Rusia? —

Rășboiulă dintre Sêrbi și Bulgari.

Pirotu, 29 Noemvre. După o telegramă a comandantului din Vidină, trupele sêrbesci au atacat la 11 ore din nopte redutele Vidinului. Ataculă fū respinsă cu mari perderi pentru Sêrbi. Trei tunuri mari au fost demontate cu acêsta ocaziune. Dându-se ataculă după încetarea ostilităților, ministrulă Zanov a încunoscită despre acêsta pe reprezentanții puterilor în Sofia, rugându-i să se conviugă despre adevêrulă acestui faptă prin consulii din Vidină.

Sofia, 29 Noemvre. În urma luării Pirotului, trupele bulgare din Sofia au arangeată în capitală mari festivități. Casele și stradele sunt împodobite cu steaguri. În biserici s'a oficiat „Te Deum.“ Sêra s'a iluminată orașulă. — În apropiere de Lom-Palanca s'au avut trupele bulgare ună succésă militară.

Constantinopolă, 29 Noemvre. *Lebih-efendi* și *Gadban-efendi*, ajutorele comisarului numit pentru Rumelia, au plecată aȋ nopte cu trenă specială la Filipopolă. — Ședința de erî a conferinței a durată o jumătate oră. Represntații puterilor continentale au declarată, că ei nu sunt în pozițiune să discute propunerile făcute de Anglia. Se crede că următoarea ședință va fi cea din urmă. Din conversațiunile reprezentanților se observă, că puterile continentale așteptă dela Pôrta, ca ea de sine să resolve cestiunea rumeliotă. — Erî înainte de amedi, reprezentanții puterilor continentale au înaintat Pôrta o notă identică, declarându-i că sprijinescă trimiterea unui comisară în Rumelia și că acum e celă mai privită momentă, deorece totă armata bulgară se afla la granița nordică a principelui.

Londra, 29 Noemvre. Cercurile guvernamentale englese salută cu mulțamire încetarea ostilităților și nu voesc să useze de succesele militare ale Bulgarilor, deorece atunci s'ar întări partida rusofilă în Serbia, ceea ce nu corăspunde intereselor Angliei. Misiunea contelui Khevenhülle e aprobată.

Belgradă, 29 Noemvre. — Ună membru de frunte ai partidei progresiste, între cari ună fostă ministru, au declarată corespondentului ȋiarului „N. fr. Presse“ că intervențiunea puterilor nu mulțamescă nicădecum pe Sêrbi, deorece ea este stricăciôsă drepturilor Sêrbiei. Sêrbi fără îndoială ar fi învinsă pe Bulgari cu trupele de a doua chemare, cari sunt dedate cu rășboiulă și astfel intențiunea Sêrbilor de a restabili status quo ante s'ar fi implinită negreșit și ar fi fostă multă mai ușoră soluțiunea cestiunei de compensare sêrbescă. Dêcă se va încheia pace acum, atunci ar fi foarte greu ba chiară imposibilă a reduce Bulgaria earăși la status quo ante și speranțele celor trei împărții în regularea echilibrului dintre poporele balcanice ar deveni ilusorice. Desastrele rășboiului le va puttă suporta Sêrbia mai ușoră, dêr recunoscerea unirei fiă în ori și ce formă trebuie să o respingă necondiționată, pentru că atunci elementulă bulgară întărită, cu propaganda lui penaulgară și macedonă, ar deveni ună turburătoră constantă ală liniștei în peninsula balcanică.

Viena, 30 Noemvre. Conferinței i se cântă deja cânteculă funebreală. Anglia s'a ruptă de tôte celelalte puteri conferențiarie, refuzându definitivă a adera la hotăririle lor. Prin acêsta atitudine a Angliei și prin nedecisiunea Pôrții s'a îngreuiată realizarea programului statului quo ante și a devenită îndoioșă. Rămâne acum să lucreze singuraticele cabinete.

Belgradă, 30 Noemvre. Ministri plecă astă sêră la Nișă, unde vor ținea consiliu sub președința regelui. Contingentulă recrutiiloră anului viitoră se instruescă re-

pede, ca să fiă trimisi în taberă. Rapôrte din cartierul generală anunță, că alaltăeri în momentul încetării ostilităților Bulgarii se încăeraseră cu Sêrbi în luptă înainte Pirotului. Sêrbi au obținută avantaje

Filipopolă 30 Noemvre. Grecii și Turcii refuză mereu a se înșira sub stegă. Plouă proteste cătră tôte puterile europene prin consulatele de aci. Turcii au telegrafiată Sultanului. O adunare de Turci în geamia cea mare a fostă împrăștiată de polițiă și s'a consemnată milițiă de tēja unei rezistențe. Nôptea s'a ținută o nouă adunare în orașelulă Staninaca, 30 chilometri departe de Filipopolă. Locuitorii, cari sunt tôte Greci, au alungată comisiunea de înrolare și au întărită orașelulă cu șanțuri, ce vor fi păzite de bărbații din Staninaca. Asemenea sciri neliniștitoare pentru guvernă vin și din celelalte orașe. Cu tôte astea se înrolă cu forța tineri Turci și Greci. În ȋilele acestea au fostă trimisi sub escortă în Sofia vr'o sută de Turci și Greci. Granița rumeliotă-turcescă e golită totală de trupe. Cei din urmă cari s'au adus dela graniță, 80 de voluntari muntenegreni, rămân în Filipopolă nevoindă să lupte contra frașiloră sêrbi.

Belgradă, 30 Noemvre. Dispozițiunea și dorința poporului sunt rășboinice. Telegrama prințului Alexandru, care vorbește despre amenințarea că intră Austro-Ungaria în Serbia în ajutorulă acesteia, aci nu e cunoscută. Cercurile opozițiionale caută să abată atențiunea poporului dela intervențiunea Austro-Ungariei, lăindă scirea, că Muntenegrulă a amenințată cu rășboiulă pe Bulgaria, dêcă vor atinge integritatea teritoriului sêrbescă. — Scirea despre o bombardare a Vidinului se consideră aci ca o minciună tendențioșă a Bulgarilor.

Belgradă, 30 Noemvre. Ministerulă sêrbescă a hotărîtă unanimă să continue rășboiulă după espirarea armistițiului. Prin acêsta se esplică continuarea înarmărilor. A treia chiamare se mobilizează. Voluntari, mai alesă oficeri, se primesc. Serbia numai atunci socotesce posibilă pacea, dacă Rumelia primesce ună guvernatoră ală sêu, care însă să nu fiă Battenbergulă, și să stea sub supremația Pôrții.

Nișă, 30 Noemvre. Regele a sosită aȋ după amedi aci. Conte Khevenhüller încă s'a întorsă din misiunea sa. La Pirotu stradele sunt pline de cadavre pe un munte de cadavre zăcea ună locotenentă sêrbescă străpunsă de 40 de împunsături de baionetă. Prințul Alexandru locuesce în casa medicului de cercă Valenta, acolo s'a ținută conferința între el și trimisulă austro-ungar. Principele s'nscrie după multă opozițiune ordinulă de încetare a ostilităților. După finirea afacerilor, principele invită la dejun pe trimisulă. În cursul conversațiunei prințul Alexandru vorbi despre armata sêrbescă, ale cărei isprăvi i-a storsă celă mai mare respectă. După o ședere de 3 ore, contele Khevenhüller s'a întorsă aci și conferi timpă mai îndelungată cu ministrulă Garașanin. — Dispozițiunea poporului sêrbescă este cu hotărîre pentru continuarea rășboiului, care după cum speră tôte trebuie să se finescă cu victoria armeloră sêrbescă.

Petersburgă, 30 Noemvre. ȋiarele privescă cu îngrijire la atitudinea Austro-Ungariei manifestată în favorea Sêrbiei și se întrebă, că ce atitudine va lua Rusia, care a refusată leală orice sprijină Bulgarilor. „Novoje Vremja“ întrebă, cum se potrivește misiunea lui Khevenhüller cu acordulă puterilor imperiale. Fôia se teme, că armistițiulă va dura numai până ce regele Milană, mulțamită sprijinului austro-ungar, își va fi adunată puteri pentru continuarea luptelor.

Petersburgă, 30 Noemvre. În cercurile politice de aci se întăresce convingerea, că Anglia încercă cestiunea Orientului împingendă lucrurile la o crisă. Credința într'un rezultată mulțamitoră ală conferinței a dispărută cu totul. În cercurile oficiale se observă o schimbare a vederiloră în privința restabilirii statului quo ante. Întrebarea e: Avantagiosă este pentru Rusia a mai ține la status quo ante și nu trebuie să se caute o basă mai mare? Rusia nu mai este în principiu în contra unirii

Bulgarilor. Diarele sunt de părere, că contele *Khevenhüller* a lucrat fără consimțământul celorlalte puteri și privesc în pași săi declarațiunea pe față a Austro-Ungariei, că ia parte la luptă.

SCRILE DILEI.

Mâne sēră Joi, 21 Noemvre, se va ținea prima conferință literară din anul acesta, în sala gimnasiunii românii de aci. D. profesorul Ionu Popea va tracta ceștiunea: „Ce crescere trebuie să dăm fetelor năstre?” Conferințele acestea fiind de un interes nespui de mare, nu putem în destul recomanda publicului român d'a asista la ele în număr cât mai mare.

—0—

Ni se scrie, că în comitatul Hunedórei s'a ivit o bandă de hoti constătătoare din 20 ómenii, toți bine înarmați. S'a trimis gendarmeria în urmărire lor.

—0—

Ni se scrie din *Alba-Iulia*: „Pe timpul aprobatorilor și compilatelor, care au omorât pe tata, nu era ertat lăturașilor și străinilor să cumpere la tēgurile de săptămână înainte de orele 10 a. m., pentru că până la această oră se tēguia pe séma Curții principilor. Comuna *Alba-Iulia*, vréndu să se întóacă la acele timpuri, hotărise să nu permită streinilor a cumpéra ceva înainte de 10 óre. Ministerul însă a anulat hotărîrea, pe temeiul că se ruinează comerțul orașului. Se vede însă, că Evreul de aci *Ionas Adolf*, căruia ómenii îi dău și „viceepiscopul” pentru că ține în arendă realitățile episcopului, se consideră mai măria sa decât ministrul, căci deunăzi porunci unui pandur să aresteze pe un bietu Român de lângă *Zlatna*, numai fiindu că a întrebau la tēguru de săptămână pe un vândător de bucate, că cu cât dă litrul de cucuruș. Ce se va fi întâmplat cu bietul om arestatu nu știu. Să nu se uite, că „viceepiscopul”, care dovedește atăta cultură, e membru al „Kulturgylet”-ului clușian cu 100 fl. Is. — Și nu s'a găsit o autoritate, care să pună pe hiperzelosul patriot, la locul lui?

—0—

Societatea academică „Junimea” din Cernăuți, în adunarea sa generală ținută la 19 I. c., și-a ales comitetul pentru anul adm. 1885/6 în următorul mod: Președinte: *Tóder Popović*, stud. în filos. Vicepreședinte: *Eusebiu Popović* Secretari: *Stefan Petrović*, stud. în teol. și *Ion Bumbac* stud. în drept. Cassar: *Bogdan Pruncul*, stud. în drept. Controlor: *Victor Zaharovski*, stud. în teol. Bibliotecar: *Petru Barbu*, stud. în teol.

—0—

Dilele aceste și-a serbat zelosul și dibaciul dirigentu al muzicii militare de aci *D. Alois Kraus* jubileul său de 25 ani, de când servește în armată. Cu această ocaziune corpul ofițerilor de aci a dat un prându în onóra d-lui Kraus; colonelul-comandant *F. Benda* a salutat cu cuvinte căldurose pe jubilanu oferindu-i, în numele corpului ofițerescu, un ceasornicu de auru frumos în semn de aducere aminte. Adresăm d-lui *Kraus* și din parte-ne cele mai sincere felicitări!

—0—

Trimisul bulgar în *Viena* a primit o telegramă din partea cabinetului din *Sofia*, prin care îl însărcinează să trimetă cât mai neîntarziat 750 metri de panclică albastră cu marginile lucrute în aur pentru „Ordinul de răboiu”, cu care au să fiă decorați soldați bulgari.

—0—

FOILETONUL.

O privire asupra trecutului și presintelui Românilor din opidul Codlea.

(Urmare).

Dintre cei ce au servit la miliția dela 1860 încóce au meritat următoarele grade militare:

1. *Nicolae Lupu*, conducător de pluton (sergent, Führer). 2. *Ioan Fettu*, conducător de pluton. 3. *Ioan Seceleanu*, conducător de pluton și decorat. 4. *George Rusuluțu*, conducător de pluton. 5. *George Iacobu*, corporal. 6. *Nicolae Butnar*, corporal. 7. *George Ilea*, corporal. 8. *Vasile Rusulețu*, corporal. 9. *Ilie Adamu*, corporal.

Caracteristica. Modul de viață și diferite obiceiuri.

Românii locuiesc pe un platou mai înalt, posedă un caracter resolut și un temperament viu și sanguinic. Ei sunt dotați cu bogate puteri intelectuale, cu un esterior plăcut, de o statură proporționată, mai mult înalți ca mic, de o colóre în general brunetă, cu ochi negri și vioi. Corporalminte bine desvoltați și sênătoși. Portul lor este cel național românesc. Codleanul este ospital și flos, și ține mult la némurile și satul său. Iute la mână, dăr râră răbunător.

Femeile cele mai bătrâne păstrază portul curat românesc, fota (cretița) și mai tóte vestimintele sunt făcute de dênsele. Cele tinere de un timp încóce in-

Unu motiv tragicomicu a împedat pe *Grecia* d'a intra în acțiune; după cum se dice, vinovat e Grecul *Moraitines*, care a inventat prafu de pușcă ce nu s'aprinde. Mai nainte *Grecia* aducea prafu din *Francia*, *Anglia* și *Germania*, ér de câțiva ani ilu cumpéra din fabrica grecescă, *Moraitines*, care promise că ilu fabrică mai bine și-lu vinde mai efțin. În 1882, la ocuparea *Thesaliei*, se vorbea că prafu lui *Moraitines* nu e bun de nimica. Acum s'a dovedit, că cartușele încarcate cu acestu prafu cele mai multe nu iau foc. Și mai réu stă lucrul cu granatele (bombele), care sunt totu din această fabrică; nu se aprind de foc, așa că artileria ar fi condamnată la nelucrare. *Moraitines* e datu în judecată, ér ministrul de răboiu *Mavromichatis* a comandat telegrafic prafu bun în străinătate.

DIN MARAMUREȘU.

Noemvre 1885.

Onorată Redacțiune! În 21 I. c. st. n. s'a ținut în *Siget* adunarea generală a „Asociației române pentru cultura poporului român din *Maramureșu*” și încá c'unu succesu îmbucurător.

Mulți dintre cetorii ordurilor acestora se voru mira și voru întreba ce asociațiune este această?

Éta și până ce s'ar tipari istoricul asociației și s'ar publica acela, am onóra a răspunde pe scurt la întrebarea pusă, cumcă *Maramureșeni* încá în 1861 au înființat această asociațiune cu scopul de a susține o preparandiă română în *Siget*, (statutele ei s'au aprobatu numai în 1868) și până ce a fostu cu puțință s'a și susținut preparandiă, dăr după ce conformu legilor din 1869 se poftéu 18 mii bani de instruire, și la 4—6 mii spese anuale, acea preparandiă română mai multu nu s'a putut susține; însă ce se nu se perdă totul, s'a decisu a se câștiga cumva pentru Români din *Maramureșu* baremu fondul și casa în care se instruiu preparandi, și această a și succesu, deoarece fiindu acel fundu erarialu *Maiestatea Sa* preabunul nostru Impératu și Regé apostolicu l'a donat Românilor din *Maramureșu*, cu prea înalta poruncă, ca acel fundu să se folosescă pentru clădirea unu convictu.

Astfelu spre scopul acesta în adunarea generală din 1868 s'a alesu o comisiune de 3 inși, care să conducă zidirea convictului, care comisiune lucrându cu unu zel laudaveru, în adunările generale și-au datu socotelele revédute așiderea prin o comisiune de 3 inși.

În acestu modu în linisce, însă cu unu zel mare, étá este ajunsu scopul asociației nostre, edificiulu pentru convictu în piața *Sigetului* este ridicat. Acelu edificiu frumosu cu o ridicătură, cu casa din ocolu și cu fondulu pe care stă, valorează peste 60 mii floreni.

Fiindu edificiulu gata a sositu timpul, ce să ne consultăm despre deschiderea convictului, — și parte pentru această, parte pentru alte agende s'a ținut adunarea generală a asociației nostre în ziua susu amintită.

Ședința adunării generale a decursu în ordinea cea mai bună, din protocolul ședinței adnotéz următoarele: După invocarea ajutorului spiritului sântu *Ioan Ivașco*, preot în *Siget*, a salutat adunarea din partea *Sigetienilor*, — apoi a deschis ședința *Mag. D. Vasiliu Mihalca* vice-comite și președintele asociației.

Dr. Ioan Mihali, casariulu asociației, face o scurtă privire la trecutul asociației și îndemna la îmbrițare căldurosă scopul ei.

Comisiunea însărcinată cu reviziunea rațiunilor își dá raționiuul său, care se va publica în istoriciul asociației.

Aflându adunarea generală în ordine rațiunile, decile a se da absolutoriu casarului *Dr. Ioan Mihali*, — esprimânduși adunarea generală totodată mulțamita sa cea mai adencă vice-comitei *Vasiliu Mihalca* și susu laudatului domn casar, cari n'au cruțatú nici timpú nici ostenelă și au zelatú în modu fórté laudaveru și demnu de recunoștința tuturor pe lângă zidirea convictului.

Adunarea generală mai încolo își exprimă mulțamita sa d-lor *M. Kókeny és dy* vicar, *Basiliu Iurca* și *Ioane Poppu* profesor, cari din an în an s'au ostentitú cu reviziunea rațiunilor.

Apoi s'au alesu oficialii și membrii comitetului asociației, și anumiți s'au alesu de președinte: vice-comitele *Vasiliu Mihalca*, de vicepreședinte: *M. Kókeny és dy* vicar, de notar *Titu Budu* protopop, de casar *Dr. Ioan Mihali* fiscu comitatensu și 18 membri în comitetu.

Adunarea generală concrede comitetului se facă consultările și pași de lipsă pentru deschiderea convictului pentru 20 scolari cu începutul anului scol. viitoru; se încaseze ofertele, se se consulteze despre depurarea datoriei asociației, se compuná unu scurtu istoricu al asociației, și se mijlocescă tipărirea aceluia dimpreună cu statutele asociației.

Din listele de subscriere sosite până'n ziua adunării generale s'a constatat unu ofertu de 3084 fl. însă după asigurările, primite de membrii adunării, ofertele se voru ridica la 5000 fl., plătinđi în restimpu de 6 ani, adecá anuatiun venitú de 8—900 fl.; ceea ce e unu ofertu fórté frumosu considerându că în *Maramureșu* sunt numai 53 comune românesci.

Afară de ofertele făcute prin *Maramureșeni*, adunarea generală cu mare mulțamită a primitu colá de subscriere dela *Ilustritatea Sa Dr. Victor Mihali* episcopulu *Lugoșului* cu 59 fl. bani gata, din care sumá a oferitú: *Il. Sa* 25 fl., *M. Desan* 10 fl., *I. Rezeiu* 5 fl., *A. Liviu* 1 fl., *P. Popu* 1 fl., *C. Brediceanu* 3 fl., *Dr. Maiorú med.* 2 fl., *S. D. Popovic* 1 fl., *N. N.* 1 fl., *Dr. Maiorú* 2 fl., *G. Ianculescu* 1 fl., *Banca populară* 2 fl., *Petru N.* 1 fl., *S. Tamașiu* 1 fl., *T. Pap* 1 fl., *C. Udria* 1 fl.

Adunarea generală s'a închisú prin președinte și apoi membrii adunării au luatú parte la unu prându comunu în otelulu *Coróna*.

Astfelu a decursu adunarea generală a asociației nostre, avéndu unu succesu moralu și materialu fórté îmbucurătoru.

Mulțamită adencă meritá pentru tóte *Mag. d. vice-comitele* nostru *Vasiliu Mihalca* care dorindú doresce deschiderea convictului, și care pentru înființarea aceluia sa ostentitú și a jertfitu fórté multu.

Apoi estenelele și jertfele făcute prin *d. dr. Ioan Mihali* abia vomú fi în stare cândva a i le mulțami.

Zelulu acestorú bărbați putemú mulțami, că ađi mâne vorú avé prunii români scolari din *Maramureșu* unu adăpostu, de care mai alesu acum, când poporul sērăcitú nu póte da la școlă prunii săi, amú avutu lipsă fórté mare.

Nu se póte dérú descrie folosul ce va aduce unu atare institutu.

Titu Budu
notarul asociației.

NOUTĂȚI LITERARE.

(După „Voința Națională.”)

Zur rumänisch-ungarische Streitfrage, Skizzen zur ältesten Geschichte der Rumänen, Ungarn und Slaven von Ios. Lad. Pič. Leipzig 1886, unu vol. de 436 pag. în 8.

Autorul, profesor la Universitatea din Praga este

cepu a-și schimba portul. În locu de invelitore străbunelorú portă carpe, și în locu de fotă, rochii de carton.

Cele tinere și fetele la sêrbători și Dumineci se dirigú — (sulimenescu,) unu ce fórté periculosu pentru sănătate, pe lângă aceea și jafu la pungă. Luxulu a începutu a se înrădăcina și pe la noi. Rari tineri suntú, cări să nu-și comande cisme cu crețe și pâlării de mătase pentru sêrbători, și fetele carpele cele mai la modă, papuci și ciorapi.

În viața publică.

Românii cu conlocuitorii Sasi trăsescu în pace și se ajutorează unii pe alții. Românii cu lucrul și Sasi cu alte, de care au lipsă Români. Mai toți Sasi seiu românesc, Români mai puțin sâsesce. Rari, cari suntú ca să se certe între sine. Chiar și decă să întâmplá atari casuri, Românul poreclesce pe Sasi „Cioră,” și Sasulu pe Român „Bluoch” (*Valach*) său „River” (*Räuber*, hotu) și lechter *Bluoch*. În casu extremu fiindu că Sasi n'au terminu pentru injurături, ei să certă românesc, chiar și când să certă Sasi cu Sasi, după unu *Doaner-Vader=Donner-Wetter*, apoi începú cu cruci ș. a.

De treceri dela o confesiune la alta nu să pomenesc, cu atâtu mai puțin căsătorii amestecate. Românii ținú multu la caracterul lor confesional și național, asemenea ținú ei și posturile. Rari lucrători vei afla, care în dílele de postu aflându-se la Sasi la lucru să mănec bucate de dulce. Elú să mulțamesce cu pâne și cu apă, la casu când nu ar avé alte bucate de postu.

Între sine Români trăsescu în pace, pre cei cu stare mai bună însă cei mai sêrmani la ocaziuni, când și când, îi vorbescu și de réu.

În trecutú până la 1850 nu se pomena să fiă copii nelegitimí afară de cei de țigani de lae. Moralitatea era în flore. De unu timpú încóce au începutu a se înmulți concubinatele și cu acestea și copii nelegitimí. În satele curatú românesci mai rari concubinate, căci preotulu cu primarulú mergú mână în mână. În comunele sâsesci preotulu pre lângă totá stăruința de a cassa atari concubinate nu póte, căci, în cele mai multe casuri i să răspunde: „nu e lege, care să opréscá!” Mulți trăindú prin România cunoscu pe deplinú dispozițiunile legi despre căsătoria civilă.

Copii nelegitimí suntú dela 1812—1884 inclus:
Băeți 54, fete 57=111
Concubinate 3 bărbați, 4 femei=7
Familii în litigiu 12.

Viața socială.

În generalu traiulu în casă este bun; lipsa însă de multe ori cauzéază și neplăceri între soți. Bărbatulú își stiméază soția, și dinsa îngrijesce de ale casei. În cele financiare de regulă casarú este femeia, ba amú puté dice, că ea jocă rolú și de directoru, pe când bărbatulú rămâne ca controlor. De regulă elú este contribuitorul general. Interiorulú caselor se ține grijitú și curatú și împodobitú cu multe icône de ale sfinților, dăr nici portretele *Maestății Sale Impératului* și *Regelui* și alú familii împărătesci nu lipsescú mai din nici o casă.

conoscătorii înveștărilor noștri prin mai multe scrieri de valoare asupra istoriei celei mai vechi a poporului românesc. In cartea sa »Die Abstammung der Rumänen,« Leipzig 1880, d-sa aduce nouă lumină în întrebarea stăruinței Românilor în Dacia după împăratul Aurelian, în altă scriere a sa »Der nationale Kampf gegen das ungarische Staatsrecht,« Leipzig 1882, d-sa susținând autenticitatea anonimului notar, cronicar unguresc, socotesce pe acesta drept un isvor vrednic de credință asupra scrierilor pe cari densul le dă despre Români aflați de Unguri la venirea lor în Transilvania, și contribuie astfel la întărirea tezei continuității Românilor în Dacia Traiană, cari au găsit în d. Pič unul din cei mai călduroși ai săi apărători.

O nouă lucrare asupra certe româno-maghiare, datorită penei acestui învățat, înfățișează deci pentru istoria noastră un interes deosebit, și de aceea am întreprins a face cunoscut și cercurilor mai întinse conținutul acestei cărți.

D. Pič, în interesul său pentru istoria română, a întreprins în anul trecut o călătorie prin țările locuite de Români și rezultatul observațiilor culese de d-sa după propria vedere, corespunde prea bine cu deducțiile sale istorice. A găsit că tipul românesc de astăzi în Banat, sudul Transilvaniei și Muntenia are caracterele foarte pronunțate ale tipului roman, pe când acela al Românilor din Moldova s'ar apropia mai mult de figurile Dacilor precum sunt reprezentați pe monumentele antice. Acest rezultat corespunde, precum am spus, cu faptele istorice cunoscute, că sudul și apusul Daciei a fost poporată mai cu deosebire cu coloniști romani, er nordul acestei țări a fost locuit de Dacii acei cari suferiră și ei înirierea romană. D. Pič susține părerea sprijinită și de noi în »Teoria lui Rösler« că Români în perioada năvălirii ar fi căutat adăpostire în munții Daciei, aducându pe lângă argumentul nostru, că nomenclatura munților este mai totă românească, argumentul pe care d. Pič îl admite și îl numește o fericită idee*) încă și împrejurarea că Români au obiceiul de a serba unele petreceri ale lor pe vârful munților, precum »Târgul de fete« din munții Bihorului, în care obicei d. Pič vede amintirea unui timp când acești munți erau sălășluitașnea-mului românesc.

Alt punct însemnat atins în cartea d-lui Pič este originea Macedo-Românilor. După spusele legendei sf. Dimitrie unite cu acele ale strategului Kikavmenos, Români ce se găseau mai târziu locuind în munții Pindului din jos de Balcani ar proveni din populația română care locuise când-va lângă Dunăre și care speriată de barbari apucă fuga spre părțile sudice. Deci și Macedo Români ar fi locuit la început în preajma Daciei Traiane, de unde s'ar esplica analogiile între limba lor și aceea a Daco-Românilor, cari ar fi prea numeroase pentru a se pute exclude o comunitate de existență. Prin urmare, în loc de a esplica analogiile între limbele ambelor grupe de Români prin aceea că Români din Dacia ar fi venit aici din Macedonia, d. Pič caută să îndepărteze greutatea arătându nu numai ca simplă ipoteză, cum face partizanii emigrării trans-

*) Durch die Analyse der geographischen Nomenclatur von Siebenbürgen hat Xenopol (Les Roumains au Moyen-Age p. 149) einen giikichen Griff gemacht' in dem aus seine Darstellung, dass die Bergnamen, die Namen der Kleineren Flüsse und Bäche, theilweise auch Ortschaften rumänischen oder rumänisch-slavischen Ursprungs sind, zur Genüge hervorgeht, dass die Rumänen in Siebenbürgen früher ansässig gewesen sind als die Ungarn und Sachsen (pag. 21), (p. 4.)

Bêtrânele, cu deosebire sócele, de multe ori ațiță certă între tineri, și rari cuscre sunt, care se nu se fi certat între sine.

Duminica și sêrbătórea ómenii se duc înainte de prându la biserică și după prându la crișmă, unde la un pahar de bêtură își petrec cu prietiniilor lor. In crișmă preotul și deregetóru sunt cei mai povestiți și descântați.

Femeile în sêrbătóri forméză cercuri pe dinaintea caselor, seu umbra pomilor, aici își comunică una alteia noutățile zilei. Or ce mișcare se lătesce în totă comuna ca prin telefon.

Tinerii și fetele în Dumineci și sêrbătóri scot joc, și în armonia își petrec cu jocurile naționale: Ardelenesca, Hora, Bréza ș. a. Datinile la nunte încă sunt frumoșe, dér de obicei nunțile țin preamult. Rudeniile ginerelui încep a bâga vorbă. Invoindu-se, cu deosebire Sâmbătă séra, nupturientii insoțit de părinți și alți cunoscuți vin la preotul local ca să-i încredințeze. Pe óspeții de nuntă îi invită feciorii numit »chemători.« După cununiá óspeții prândesc la casa miresei, și după masă se dăruesc cei tineri.

Nunul, pe lângă un dar de 3—5 fl., dăruesc pre finii și cu o căldare mare (30—40 litri) de aramă în carea se stringe darul dela óspeți prin preot. Preotul se cinstește de cătră tineri cu o cârpă barbastergură. Rudeniile și amicii celor căsătoriți, pe lângă darul de 1—2 fl. v. a. mai cinstește pe tineri cu linguri, blide (farfurii), pachare, óle, vestimente, icóne, ólindi și altele. După aceea se încep petrecerile între óspeți.

dunărene, ci pe basa interpretării unor texte istorice, că Români Macedoneni s'au desfăcut din trunchiul acela din Dacia Traiană.

Că această despărțire a trebuit să se facă de timpuriu, cam pe la părăsirea Daciei de Aurelian, caută d. Pič să dovedească cu diferențarea fórte vechi a articolului daco-român de acela macedo-român și cu împrejurarea cea fórte însemnatóre, asupra căreia și noi am atras luarea aminte, în »Teoria lui Rösler« că elementul latinesc chiar este deosebit în ambele limbi române, deosebirea ce ar rămânea altfel neexplcabilă, în cazul când s'ar admite, că Daco-Români ar fi trăit alături cu Macedono-Români până prin veacul al VIII cum susține Rösler, Hunfalvy și ceilalți partidani ai teoriei emigrării de peste Dunăre. Intradeveru cum ar putea în acestu caz să se explice pentru ce Macedono-Români au pentru numărul 20 terminul »gingiti=viginti, pe când acei din Dacia posedă celălaltu totu formatu dela latinesce de douăzeci=duo decim.

Paralelu cu acesta, observă d. Pič cu multă pătrundere, că terminologia ciobănească este deosebită la păstorii munților Pindului și la cei din Carpați:

Daco-românece	Macedono-românece
Măgură	Chipită di ohtu
Deal	Oahte
Coșar	Plemiță
Smântână	Caimaon
Urdă	Ghiză
Baciul	Cășarlu
Cioban	Picurar.

Cum s'ar putea explica această deosebire dacă s'ar admite, cum susține Rösler și Hunfalvy, că Daco-Români ar fi trăit și ei ca păstori alături cu păstori din munții Pindului și ai Balcanului și apoi totu ca păstori ar fi venit în Dacia-Traiană?

După acesta, d. Pič cercetă altele doveđi scrise asupra existenței mai vechi a Românilor în Dacia-Traiană, precum descrierea călătoriei lui Priscus la Atila, regele Hunilor, care au datu privilegiu și d-lui V. Burla, directorul liceului din Iași, a scrie unu minunatu articol de polemică contra d-lui Hunfalvy, publicat în revista d-lui Tocilescu din 1883, de asemenea locul din Nibelungenilor, cronicarul Simon de Keza, pe notarul anonim, cronicarul rusu Nestor....

D. Pič mai combate încă o provă adusă în contra stăruinței Românilor în Dacia, anume susținerea că numele Transilvaniei de Ardeal ar veni dela ungurescul Erdő = pădure, de unde Erde y = țera pădurei. D. Pič observă că, deși această etimologie ar pentru sine o mare asemănare, nu ar fi peste puțină ca ea să fie greșită și că acestu cuvânt de Ardeal ar putea fi și de origină arică (adeică dacică) după analogia sanscritului ardhva, vechiu per-su arda, vechiu bastric credva, latinu arduus, cu însemnarea de: înalt, rîpost; de asemenea în limba celtă arda = pădure, cu atâtu mai mult, că se află numiri analoge în Galia: Arducuna Silva și în Italia: Ardea orașul Rutulilor.

Capitolele următóre ale lucrării d-lui Pič interesează numai indirectu pe Români precum de exemplu cercetarea etnografiei Europei răsăritene la venirea Ungurilor, aceea asupra organizației militare primitive a Slăvilor și aceea asupra credinței ce este să se dea anonimului notar.

În totalu lucrarea d-lui Pič interesează din multe puncte de vedere istoria noastră. A. Xenopol.

RAPORTU POLIȚIENESCU.

Brașov, 29 Noembrie 1885.

Despre târgul de toamnă a fost vorba deja de mai înainte în foia noastră. Oficiul polițienesc resuflă mai liber, după ce a trecut; pentru alții târgul pòte fi împreunat și cu plăceri, poliția însă cunoște numai neplăcerile lui. A patrula în presera târgului în oraș pe plóia cea mare pentru ea se puni mâna pe ciurucul de pungașu, cari se feresc de lumină, în adevér, că nu se țin de plăcerile cele mai mari ale activității polițienesc. Dér încă cele 2 zile de târgu! Când a trecut această mișcare înghesuită și impestriată, împreunată

cu certă, și a bătut ora libertății pentru cei și cele lung de mâni, abia atunci resuflă liberu poliția.

Érași avem să raportăm asupra unui număr, în raportu mare, de fururi, cari s'au sêvêrșit cam dela jumătatea lui Octombre până acum. La 20 Octombre Balog István, păciataru din Kézdi-Osorhau, făcu arătarea, că pe când mergea pe câmpu ar fi fostu apucat. De găt și amenințat cu cuțitul de locuitorul din locu Petrahe Atimú, pe care elu îl închiriasse ca cărașu. După ce Balog își exprimă cu hotărere bănuiala, că Petrahe ar fi făcutu acesta, ca să-l jáfuiască de bani ce-i observase la elu, Petrahe a fostu predatu judecătóriei criminale.

În nóptea de 23 Octombre, între órele 10 și 11, i s'au furat prin spargere fabricantului de ciorapi din locu Leopold Ludvig, din magazinul seu 9 bucăți de flanele de colóre vinêță închisă și galbină. Până acum nu s'a putut afla hotul. — Cu ocaziunea târgului pêturse ucenicul de cismaru Déak Ioska din Zagon în prăvălia negustóru de galanteriá M. Birnfeld, din Glogavú și furá 17 inele de bronz. Tinerul hotu fu predatu judecătóriei penale.

În 9 ale l. c. locuitorul din locu Iohann Daniels făcu arătare, că servitorul seu Iohann Barthelmi din Vulcanu l'ar fi furat. La cercetare s'a constatat, că Barthelmi a furat mai dinainte locuitorului din Codlea Iohann Benedek unu orologiu de argintu anker cu 2 capace și cu unu lanțu de ófelu și o cărticică de slugi, și a mai furat lui Georg Steffens din Rîșnov prin spargere, din șopronul de cărămiđi în Christianu, o pârche de cisme și o pâlărie. Hotul a fostu predatu judecătóriei penale.

O scenă revoltátóre s'a întâmplat, în 20 Octombre, în casa plugarului din locu George Berezanú, unde cumnatul acestuia Constantin Vlădárénu, din cauza unei certe casnice, nóptea la órele 9 și jumătate slobodú dintr-o pușcă cu 2 țevi două focuri, unul asupra soției sale, celălaltu asupra cumnatului seu, din norocire, fără să nimerescă. Înaintea judecătóriei penale își va da sémă de fapta sa.

Dela începutul lunei din urmă s'a hotărít, pentru diferitele hoteluri, birturi și anume cafenele de nópte, care cu invoirea oficială puteau să rămână deschise și dela órele 10 séra, ca óra de închidere să fiá óra 3 din nópte. La această dispozițiune sili împrejurarea, că în localurile acestea, tocmai în órele înaintate din nópte, liniștea publică era adeseori conturbatá prin cântece șgomotóse și musică și oficiul polițienesc cu privire la nesuficientul personalu polițienesc nu este în stare, de a pune înaintea fiecáru localu câte unu polițistu.

SCRİ TELEGRAFICE.

PIROTÚ, 2 Decembrie (diminéta). — O scrisóre a statului maióru generalu sêrbescú comunică, că regele Milan a desemnatu pe colonelul Milanovac ca împuternicitu pentru stabilirea condițiilor armistițiului. Sosirea lui se așteptă pe mâne. Intârđierea Serbiei pricinuesce nemulțămire. Se crede, că *Bulgarii vorá pune ca cea dintéu condițiune pentru încheierea armistițiului evacuarea districtului Vidinú de cătră trupele sêrbesci.*

NIȘÚ, 12 Decembrie (2 óre diminéta). — Se anunță oficialu că, cu totă încetarea ostilităților, *Bulgarii au atacatú pozițiunile Sêrbilorá dela Vlassina. Atacul, care s'a datu de patru batalióne cu fórte mare violență, a fostu respinsu de trupele sêrbesci.*

CONSTANTINOPOLÚ, 2 Decembrie. — Lebib-efendi și Gadbaf-efendi, cari s'au datu ca ajútóre comisariului numit pentru Rumelia ostică, au fostu bine primiți la granița rumeliotá și și-au continuatú călătória spre Filipopolú.

Editor: Iacobu Mureșianu.
Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

Feciorii la Crăciunú forméză o societate, și în ziua de Crăciunú după prându colindă pela casele ómenilor. Unde sunt fete mari jócă câteva jocuri în casă.

Cei căsătoriți la anul nou zoresc pe fruntașii comunei nóptea spre ziua, deși la cei mai mult nu le prea place. Zoritorii încep anul cu capul plin și de multe ori și cu certă.

La petrecerea morților, toți cei din vecinătate sunt d tori să participe, dacă sunt pe acasă, asemenea și la pomeni. Femeile de multe ori înlocuesc pe bărbați, și de câte unu pãharu de rachiu bine îndulciț, chiar și mai mârșóru, încă nu le e prea frică.

Neamurile plângú pre celu repausatú și trimitú închináciuni prin densul celor morți de mai nainte.

Streinii domiciliați în comună nu sunt bine veduți. Ei trebuie să sufere, că nu sunt autochtoni.

Neamurile față de unu streinu, chiar și certate între sine, țin tare la olaltă.

Obiceiuri scandalóse nu sunt. Unele însă totu nu se potriveșcu, d. e. la înviere, tinerii au datina a pușca cu pistóle, revolvere și pușci. Mulți, la atari ocașiu, se împușcă prin degete de nebăgare de sémă. S'a întâmplat, că chiar și preinul a fost atinsu de unu dopu de pușcă. De unu timpu încece însă s'a opritu acestu obicei.

Rudeniile femeii chende (lehuse) îi duc unu ploconu (colac, plăcinte și o sticlă cu rachiu îndulciț.) Cele dinprejurul chendei încă se mângăe împărtășindu-se de plocone.

În generalu naturelul Codleniloru este astfel, că

ei vreau să fiá totdeuna mai pre susu ca alții, și le place multu a caracteriza pe cei de prin comunele învecinate.¹¹⁾

Din cele espuse până aicea, se póte vedea, credú, ca condițiunile de existență și împrejurările, în cari trăim noi Români din această comună, nu sunt nicidecum strălucite și trebuie să fimu cu mare băgare de sémă, dacă voim, ca poporeni din această comună să nu ajungă într-o stare și mai grea.

Pământu avem puțin și réu, din lucrarea lui puțin dintre noi ne vom putea susține într'unu modu demnú. Intradalt parte trebuie să ne aruncăm privirile nóstre. Unu altu ramu de ocupațiune trebuie să imbrățișám, cu deosebire unu ramu, care și astăzi susține o parte însemnată din familiile nóstre și dá o existență mai ușórá decâtú a simplilor muncitor, cari, după invențiunile cele noué, cu timpul nu voru mai fi de folos și voru deveni la bătrăaete proletari.

(Va urmá.)

¹¹⁾ Cam astfel: Necioplitu ca Holboșanul, Călărețu ca Vulcanianul, Mocănoșu ca Rășnovanul. Nu este în vecl Codleanul.

Christolovanul negrițit, Ghimbășanul celu șgărețit și Stuparul celu fáleț. Nu prea au la Codleni preț.

Dér miș Láudăroșu ca Helișianul și drăcoșu ca Tinjărenul, Chiar smeritú ca Vlădárénu. Nu va fi în vecl Codleanul.

Cursul la bursa de Viena

din 1 Decembrie st. n. 1885.

Table with financial data from Vienna, including gold and silver prices, exchange rates, and interest rates.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficiala dela 19 Noembrie st. v. 1885.

Table with financial data from Bucharest, including exchange rates and interest rates.

Cursul pieței Braşov

din 2 Decembrie st. n. 1885.

Table with market prices from Braşov, including prices for various goods and currencies.

Numere singuratică à 5 cr. din „Gazeta Transilvaniei“ se potă cumpăra în tutungeria lui I. GROSS.

Comptabilitate și limba franceză.

Subscriși deschidă, dela 1 Decembrie a. c. st. n. încolo, ună cursă de sêră pentru instrucțiunea privată din Comptabilitate, Corespondență și dilnică limba franceză, care va avea loc în Strada Funavilor Nr. 271 parterre pe mâna stângă.

Înscrieri se primescă numai până la 5 ale lunii curente în strada scheilor sub Nr. 146. în cantor.

D. Benado, docentă de limba franceză.

Iosifă Rațu, comptabilă.

Anunțămă șceloră onorați cetitori, cari voră binevoi a se abonă la fôia noastră de aici încolo că avemă încă în rezervă numeră dela începutul anului 1885, prin urmare potă se aibă colecțiunea întregă.

Administrațiunea „Gaz. Trans.“

TÔTE CULORILE: MARABUTS CHER. ȘI VOLANE DE PENE

GRAND MAGAZIN

PENTRU

DAME, DE MODE ȘI CONFECȚIUNE

Kovácsnai & Keresztesy, Braşov

recomandă depositul loră bine asortatū de

Mărfuri de modă și de manufactură indigene și străine.

Exposițiune de haine gata pentru Dômnne (Toilet) și Mantale cu prețuri câtă se potă de ieftine.

COLECȚIUNI DE MOSTRE SE TRIMIT GRATIS.

ASORTIMENT MARE DE STOFE PENTRU HAINE

Mersul trenurilor

pe linia Predeal-Budapesta și pe linia Teiuș-Arad-Budapesta a calei ferate orientale de stată reg. ung.

Large table with train schedules for various routes including Predeal-Budapesta, Teiuș-Arad-Budapesta, and Budapest-Arad-Teiuș. Includes columns for train types, times, and stations.

Nota: Orele de noapte suntă cele dintre liniile grôse.

Tipografia ALEXI Braşov.